אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה כו'. דעולין אין מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפ' התערובות (זבחים דף עט:) הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה[א] דסכינא לזו לרבנן דרבי אליעזר יפסכנו לאמה דיש לומר דשאני הכא נהי דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה ניתנין למטה מ"מ כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר"א מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מיס: **נותן** וחוזר ונותן וחוזר ונותן. פי' לש"י וכן בהיכלו משמע דאייר נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפניים וקשה דהא אמרינן לקמן בפירקין[ב] שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא אייר בלפני ולפניים אלא בהיכלו:

[ג] **עירה** דם הפר לתוך דם שעיר. תימה דאמרינן בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כב.) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעיר[ב] אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעיירה דם פר לתוך דם שעיר א"כ ליפסא הוה ליה למימר דלא"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) המערה יי"נ מתבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל[ג] אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל דאיכא למאן דאמר התם דוקא המערה מפי גרגור דלא נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא[ד] ואפילו למאן דאמר אפילו מחבית דנפיש עמודיה מ"מ היכא דמערה מדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה מן המזרק דנפיש עמודיה:

תניא דלא כשנויין. הכי נמי הוה מצי לאתויי ברייתא דמייתי בזבחים פרק בית שמאי (דף מב:) ובפרק הקומץ זוטא (מנחות דף טז:) ארבעים ושבע של יו"כ ועוד מייתי התם ברייתא דתניא ארבעים ושמונה של יוה"כ דעל כרחין סבירא להו להנך ברייתות אין מערבין לקרנות דבעינן אחר לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא ליה לאתויי הך ברייתא שר' יוחנן בעצמו מוזכר בה דהתם מסקינן דלר' יוחנן אין מערבין ותימה דבפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט.) אמרינן דר' יהודה מספקא ליה אי חוששין לזרע האב אם לא ואם תמצא לומר דחוששין לזרע האב אם כן הייני כחנניה דהתם וחנניה ס"ל כרבי יוחנן דלא בעי אז לחלק כדקאמר התם ולא"כ היכי קאמר ר' יהודה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כב.) מולקא מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו' דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא ליה לרבי יוחנן אם כן אין מערבין לקרנות[ה] ויש לומר נהי דרבי יוחנן לא דרים אחת לר' יהודה דדרים אחת קסבר מערבין אבל תימה אמאי קסבר רבי יוחנן אין מערבין נהי דלא דרים אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין[ו] דאמר בפ' שתי מדות (מנחות דף לא.) דלר' יוחנן דאיצטריך למיכתב גבי נסכים (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן[ז] דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן הצאן כמאן דכתיב יחידי דמי ורש"י פירש התם דלאו מוי"ו קא דרים אלא מדשני קרא בדיבוריה דבראשא כתיב מן הבהמה מן הבקר והדר כתיב ומן הצאן ולא כתיב ומן הבקר ומן הצאן ש"מ לערב בקר ולאן[ח] ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר דהא בקר ולאן הוא פירוש דמן הבהמה וא"כ איצטריך למיכתב מן הבקר והשתא הוי מן הבקר ומן הצאן כמו מדם הפר ומדם השעיר וי"ל דלא דמו דאיתו כתיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי לגמן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק הענין לרבי יוחנן אי נמי נ"ל מדכתיב גבי בן צאן מן הבקר ומן הבהמה נסכים או לחלק ואז מוקמינן ומן הצאן להוציא את הנוגח (ועיין תוספות מנחות לא. ד"ה המאיר):

אלא אמר רבא [א]נותן [ב]שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר [ג]נתערבו לו כוסות בכוסות (ד) נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן שלשה פעמים מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו [לו] פשיטא כי יהיב מודאין יהיב מיהו הנך שירים הוו וליסוד אזלי או דילמא דחויין הוו ואזלי לאמה [ד]אמר רב פפא אפילו למאן דאמר כום אחד עושה חבירו שירים הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל האי דאי בעי למיתב לא מצי יהיב לא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כום אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דדחייה בידים (ה) אבל היכא דלא דחייה בידים לא דתניא [ו]למעלה הוא אומר [ז]ואת דמו ישפוך ולמטה הוא אומר [ז]ואת כל דמה ישפוך [ח]מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך [ט]הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר"ש אומר מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך ולרבי אליעזר בר"ש אי כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעוטי שירים שבצואר בהמה: עירה דם הפר לתוך דם השעיר: תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן (י)חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין תסתיים דר' יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב [ז]אחת [ז]תניא דלא כשנויין [ח]ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה רבי

עשה את מחציו שירים: **מערבין לקרנות.** מערבין כל פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: **אין מערבין.** דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עצמו: **דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו'.** דתניא (סנהדרין דף סו.) איש אשר יקנא את אשתו מגין מ"ל אבל אמו ואת אמו אין לי אלא אבל אמו אמו בלא אבל מגין מ"ל אבל קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר משמע שיהיו כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. אלמא לר' יאשיה אי לא הדר כתיב אבל אמו קילל הוה אמינא דיאשיה דקרא משמע שיהיו כאחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שיהיו כאחד משמע: **דכתיב אחת.** אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא אמיס: **תניא דלא כשנויין.** אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דאמר מערבין: וקבל

כוסות בכוסות. שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזה כוס של שעיר: **נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן.** בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון דמה נפשך אם ראשון של פר היה ושני שעיר יצא בראשונה ובשניה ואי ראשון של שעיר היה והרי הוא כמו שאינו בדמיניה (ג) פר מעכב את השעיר יצא בשניה ובשלישית שהרי קדש פר לשעיר וכן בהיכלו: **מקלח דמיס נתערבו.** כגון שנשפך משני מזרקות לתוך מזרק שלישי ריקם ונשתייר בהם בכל אחד ואחד: **פשיטא לי דיי יהיב.** מתנות מודאין יהיב ממה שנשאר במזרקות: **מיהו.** הא מיבעיא לן הנך שנתערבו בשלישי שירים הוו כאילו לא נתערבו וליסוד מזבח החילון אזלי כדתנן (זבחים דף מז.) שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החילון: **או דילמא דחויין ניהו.** הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו ולאמה שבעזרה המביאה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון אזלי: **אפילו למאן דאמר.** בבריתא לקמן כום אחת וכו' כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת: **אבל האי דיהיב מיניה.** שהרי הדמים הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות: **דפניה.** פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שירים דלמאן דאמר לעיל אפילו למ"ד וכו': **למעלה הוא אומר.** בחטאת דשעיר נשיא (ויקרא ד) ואת דמו ישפוך וגו' ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים דיהיב כתיב כל: ה"ג **מנין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך והן נשפכין לאמה ר"א בר"ש אומר מנין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מכוס (ד) ראשון שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך.** מ"ק סבר כוס עושה את חבירו דחוי ור"א בר"ש סבר כוס עושה את חבירו דלא דחוי: **מערבין לקרנות.** מערבין כל פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: **אין מערבין.** דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עצמו: **דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו'.** דתניא (סנהדרין דף סו.) איש אשר יקנא את אשתו מגין מ"ל אבל אמו ואת אמו אין לי אלא אבל אמו אמו בלא אבל מגין מ"ל אבל קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר משמע שיהיו כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. אלמא לר' יאשיה אי לא הדר כתיב אבל אמו קילל הוה אמינא דיאשיה דקרא משמע שיהיו כאחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שיהיו כאחד משמע: **דכתיב אחת.** אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא אמיס: **תניא דלא כשנויין.** אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דאמר מערבין: וקבל

מקלח דמיס נתערבו. כגון שנשפך משני מזרקות לתוך מזרק שלישי ריקם ונשתייר בהם בכל אחד ואחד: **פשיטא לי דיי יהיב.** מתנות מודאין יהיב ממה שנשאר במזרקות: **מיהו.** הא מיבעיא לן הנך שנתערבו בשלישי שירים הוו כאילו לא נתערבו וליסוד מזבח החילון אזלי כדתנן (זבחים דף מז.) שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החילון: **או דילמא דחויין ניהו.** הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו ולאמה שבעזרה המביאה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון אזלי: **אפילו למאן דאמר.** בבריתא לקמן כום אחת וכו' כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת: **אבל האי דיהיב מיניה.** שהרי הדמים הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות: **דפניה.** פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שירים דלמאן דאמר לעיל אפילו למ"ד וכו': **למעלה הוא אומר.** בחטאת דשעיר נשיא (ויקרא ד) ואת דמו ישפוך וגו' ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים דיהיב כתיב כל: ה"ג **מנין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך והן נשפכין לאמה ר"א בר"ש אומר מנין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מכוס (ד) ראשון שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך.** מ"ק סבר כוס עושה את חבירו דחוי ור"א בר"ש סבר כוס עושה את חבירו דלא דחוי: **מערבין לקרנות.** מערבין כל פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: **אין מערבין.** דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עצמו: **דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו'.** דתניא (סנהדרין דף סו.) איש אשר יקנא את אשתו מגין מ"ל אבל אמו ואת אמו אין לי אלא אבל אמו אמו בלא אבל מגין מ"ל אבל קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר משמע שיהיו כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. אלמא לר' יאשיה אי לא הדר כתיב אבל אמו קילל הוה אמינא דיאשיה דקרא משמע שיהיו כאחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שיהיו כאחד משמע: **דכתיב אחת.** אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא אמיס: **תניא דלא כשנויין.** אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דאמר מערבין: וקבל

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה כו'. דעולין אין מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפ' התערובות (זבחים דף עט:) הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה[א] דסכינא לזו לרבנן דרבי אליעזר יפסכנו לאמה דיש לומר דשאני הכא נהי דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה ניתנין למטה מ"מ כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר"א מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מיס: **נותן** וחוזר ונותן וחוזר ונותן. פי' לש"י וכן בהיכלו משמע דאייר נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפניים וקשה דהא אמרינן לקמן בפירקין[ב] שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא אייר בלפני ולפניים אלא בהיכלו:

[ג] **עירה** דם הפר לתוך דם שעיר. תימה דאמרינן בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כב.) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעיר[ב] אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעיירה דם פר לתוך דם שעיר א"כ ליפסא הוה ליה למימר דלא"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) המערה יי"נ מתבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל[ג] אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל דאיכא למאן דאמר התם דוקא המערה מפי גרגור דלא נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא[ד] ואפילו למאן דאמר אפילו מחבית דנפיש עמודיה מ"מ היכא דמערה מדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה מן המזרק דנפיש עמודיה:

תניא דלא כשנויין. הכי נמי הוה מצי לאתויי ברייתא דמייתי בזבחים פרק בית שמאי (דף מב:) ובפרק הקומץ זוטא (מנחות דף טז:) ארבעים ושבע של יו"כ ועוד מייתי התם ברייתא דתניא ארבעים ושמונה של יוה"כ דעל כרחין סבירא להו להנך ברייתות אין מערבין לקרנות דבעינן אחר לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא ליה לאתויי הך ברייתא שר' יוחנן בעצמו מוזכר בה דהתם מסקינן דלר' יוחנן אין מערבין ותימה דבפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט.) אמרינן דר' יהודה מספקא ליה אי חוששין לזרע האב אם לא ואם תמצא לומר דחוששין לזרע האב אם כן הייני כחנניה דהתם וחנניה ס"ל כרבי יוחנן דלא בעי אז לחלק כדקאמר התם ולא"כ היכי קאמר ר' יהודה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כב.) מולקא מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו' דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא ליה לרבי יוחנן אם כן אין מערבין לקרנות[ה] ויש לומר נהי דרבי יוחנן לא דרים אחת לר' יהודה דדרים אחת קסבר מערבין אבל תימה אמאי קסבר רבי יוחנן אין מערבין נהי דלא דרים אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין[ו] דאמר בפ' שתי מדות (מנחות דף לא.) דלר' יוחנן דאיצטריך למיכתב גבי נסכים (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן[ז] דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן הצאן כמאן דכתיב יחדיו דמי ורש"י פירש התם דלאו מוי"ו קא דרים אלא מדשני קרא בדיבוריה דבראשא כתיב מן הבהמה מן הבקר והדר כתיב ומן הצאן ולא כתיב ומן הבקר ומן הצאן ש"מ לערב בקר ולאן[ח] ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר דהא בקר ולאן הוא פירוש דמן הבהמה וא"כ איצטריך למיכתב מן הבקר והשתא הוי מן הבקר ומן הצאן כמו מדם הפר ומדם השעיר וי"ל דלא דמו דאיתו כתיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי לגמן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק הענין לרבי יוחנן אי נמי נ"ל מדכתיב גבי בן צאן מן הבקר ומן הבהמה נסכים או לחלק ואז מוקמינן ומן הצאן להוציא את הנוגח (ועיין תוספות מנחות לא. ד"ה המאיר):

אלא אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם פר. נתחלפו לו כוסות דם הפר בכוסות דם השעיר. נותן וחוזר ונותן ונותן וחוזר ונותן. מקצת דמים נתחלפו לו ומקצת לא נתחלפו לו, פשיטא כי קא יהיב מודאין יהיב. מיהו הנך ספיקות שירים הוו וליסוד אזלי, או דלמא דחויין הוו ולאמה אזלי. ופשיט רב פפא כיון דספיקות נינהו, ולא מצי לאודויי מיניהו, דחויין הוו. ואמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אדרבה אפילו למאן דאמר כוס עושה חבירו דחוי, כיון שבירר כוס אחד ואמר מזה אני זורק, נעשה הדם שעל הכוס האחר דחוי. הני מילי דקא דחייא בידים אבל הכא דלא

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ט מהלכות עבודת יום"כ הלכה י:
עא ב מיי' שם הלכה יא:
עב ג מיי' שם הלכה יב:
עג ד ה מיי' פ"ב מהל' פסולי מוקדשין הלכה כא:

רבינו חננאל

תורה מנא לן, ת"ל על חלות לחם חמץ, כנגד חמץ הבא מצה. הנה למדנו לחמי חמץ לתרומה משלמי צבור, להיות כל חלת לחם חמץ עשרון והן עשר חלות כמו שאמרנו. ועוד למדנו למצה שבתורה להיות עשרה עשרונות מלחמי חמץ של תורה. ומקשינן מאחר שלמדנו לחמץ של תורה משתי הלחם בהיקש, היאך תלמוד המצה מן החמץ, [וכן] דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ופרקינן האי הימנו ודבר אחר הוא. כלומר, אותו הדבר בעצמו שלמד בהיקש משתי הלחם שהיא עשרון כל חלה, אין למדין ממנו למקום אחר, אבל ללמד המצה מן החמץ שליש עשרון לכל חלה שהן ל' חלות בעשרה עשרונות שפיר דמי. ודבר אחר הוא (חלתו) הדבר שלמד בו בהיקש. ולמאן דאמר כי האי גוונא הוי היקש היכי גמר ומשנינן תביאו רבויא הוא. ופירושו כי לא בהיקש לשתי הלחם הוא למד לחמץ שבתורה, כי כל דבר הלמד בהיקש אין למדין ממנו כלל אפילו דבר אחר, ושני הכא דהא ריבה הכתוב על חלות לחם חמץ, ובענין מצה כנגד חמץ, והחמץ הוא עשרה עשרונות עישרון לכל חלה, והמצה הן ל' חלות שליש עשרון לכל חלה. ונסיב לה תלמודא תביאו ריבויא. ועוד מצאנו סיוע לזה הפירוש, הא דגרסינן בזבחים פרק קדשי קדשים ששחטן, כי מעשר שיני בזמן הזה אין לו היתר אפילו בירושלים, שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך וגו', מקיש מעשר לבכור, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית, ואוקמא רבינא בבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים. דמקשינן בשרו לדמו, מה דמו למזבח אף בשרו בעת שיש מזבח, ומקיש מעשר שיני לבשרו, וכי בשר הלמד בהיקש מדמו, חוזר ומלמד בהיקש למעשר שיני. אמר ליה הני מילי בקדשים מעשר שני חולין ניתנו לגבי קדשים ומלמדין. הניחא למ"ד בתר למד אזלינן אלא למ"ד בתר מלמד אזלינן, בשר בכור קדשים הוא. ופריק דם ובשר חדא מלתא היא. כלומר, כל דבר שהוא ממנו ודבר אחר הוא, אין דנין אותו למד מלמד, כך הדם שמזה בהיכל הם שהוה ממנו בפנים הוא ודבר אחר הוא, ואין דנין אתו בדין למד מלמד. ת"ר לא היה הדם מגיע אל הפרוכת, אלא היה מזה כנגד הפרוכת. א"ר אלעזר אני ראיתי הפרוכת ברומי כו'. פי' **בסדרן,** אחת למעלה ושבע למטה. **נתערבו לו דמים בדמים.** פירוש קודם שיזה מדם הפר בהיכל נתערב דם הפר בדם השעיר. ואוקמה רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם פר בהיכל, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. **נתערבו** לו דמים בדמים במתנה אחרונה.

עד כאן שייך לעמוד קודם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' נתערבו לו כוסות בכוסות. ע"כ אע"פ שיש היכר בדם מ"מ משום חולבת דל"ג לא אלעמיה כלאי בדף ו ע"ב: (ב) שם הני מילי דדחייה בידים (אבל היכא דלא דחייה בידים לא) (ג) רש"ל ד"ה נותן כו' כדמעיל. ע"כ ר"פ טרף בקלפי דף מ': (ד) ד"ה ה"ג מנין וכו' מלרבע מתנות מכוס אחד שכולן נשפכין:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

מוסף תוספות

א. דמים הניתנין למטה מן החוט שנתערבו בדם חטאת שניתן למעלה. לש"י זבחים עט: ד"ה דמים. ב. פי' והיה לו לדמו של שעיר להיות בטל. תוס' מנחות כב. ד"ה הדבר. ג. פי' אפי' מתרבה היין נסך לבסוף מ"מ אמרינן ראשון ראשון בטל. תוס' ע"ז עג. ד"ה כי. ד. דלא אמרינן ראשון ראשון בטל כשמערה בשפע הרבה ביחד. תוס' מנחות שם. ה. ואע"ג דדחיתין אפי' תימא רבי יונתן דאמר מערבין שאני הכא דכתיב אחת, הא מסקינן תניא דלא כשינויין. תוס' שם כב: ד"ה ור"י. ו. כיון דכתיב ומדם כמאן דכתיב יחדו דמי. שם. ז. לומר רצה אחד מביא רצה שנים מביא. שם. ח. מדבני בקר כתיב מן וגבי צאן כתיב ומן משמע דוקא נקט, גבי בקר משום דלפרושי מן הבהמה אתא, וגבי צאן לאוסופי אתא כתיב ומן, וה"ק מזה אחד ומזה אחד יביא וכמאן דכתיב יחדו דמי. רש"י מ"י מנחות ל: ד"ה קד"ש.

תוס' ישנים

שייך לדף נ"ו ע"ב

לסבור דאין כריכה אפילו במקום שים מגלי. ועוד אומר ה"ר אלחנן דלא קשיא מידי דאי הוה משני

(ה) [גיר' הרמב"ם נותן אחת לעמוה וכו' עי' כ"מ], (ו) זבחים לד:, (ז) [זבחים מב: פל: מנחות מז:], (ד) תמורה ה:, (ט) [דף פפ:], (י) [שייך לעיל במשנה דף נג:].

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה:
ויקרא ד כה
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּמָּהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה:
ויקרא ד ל
3. וְכִפֶּר עֲדֵהֶן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיְיָ:
שמות ל י
4. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
ויקרא טז יח

הוציאו לו פרק חמישי יומא

וקבל בו אם הדם. כל קבלות של כל יומות הסמה קמבעיא ליה: **מין במינו.** מזרק במזרק: **תולג.** ונמלא שאין קבלה זו בכהן שהרי אינו לוקח במזרק שהדם בו: **מאי נאו הוסיב מזרק המלא בסוף הריקן.** שעירה ממנו והא הכא נמי דלקח כתיב [ויקרא ט:ז] ולקח מדם הפר ומדם השעיר והך לקיחה אחיתת המזרק היא: **לא עירה מזרק מלא.** לאחר שעירה דם הפר לדם השעיר חוזר ומעירה מזרק מלא לתוך מזרק ריקן: **עומד על גבי כלים וכו'.** דתנא דבי רבי ישמעאל הוא ולעפה מקדשים וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר חולין בינו ובין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חולין בינו לבין הרצפה במס' זבחים (דף כד.): **על גבי רגל הכיורו.** אלמא מין במינו חולין: **דלא מבטל ליה.** מכירו את רגלו עד שיגמוד עבודתו: **כלי הפרס.** שני כלים במשמע ושירות אחת: **סיב.** הגדל סביב הדקל וכרך עליו סביב כמין לולבין בגפנים והוא רך וסופג את הדם והדם יולא מכל עבריו ואינו חולין כל כך מי הוא כי האי גוונא מליאה או לא: **זולף והולך וכו'.** ריש"א דמתני' הכי (פרה פ"ו מ"ג) המקדש בשוקת והיה פסוף נתוכו מים שנפסוף פסולין כילד יעשה זולף והולך עד שמגיע לספוג. שוקת היא אבן חלולה על שפת המעיין והמים נכנסין לה דרך חור שבדופנה ומשקין בה בהמות ומקדשין בה אפר חטאת לתוך מים חיים והיא הכלי. מים שנפסוף פסולין לחיים אל כלי ד) בעינן שיהו המים נוגעין בכלי כילד הוא עושה כשבא ליטול את המים וליתנם בגלוחית ובשפופרת זולף וגומר את כל המים אשר בשוקת עד שמגיע לספוג. **זולף ה) שולף עד המלוי אגוטי"ר בלע"ז ובלאמרינן במועד קטן** (דף יא:): **זולף וגומר כלרכו.** אלמא פסוף לא חיין ולא פסיל אלא הנבלעים בתוכו והוא הדין לסיב: **שאני מיא דקלישי.** ויוצלות מכל עבריו ונכנסות בינו לבין הכלי אבל דס עב הוא: **דדם בשר.** דקליש: **בקומץ פסול.** בקילוש שהקומץ טעון להתקדש בכלי לאחר הקמיצה והוא כנגד קבלה בדם פסול לחיין: מתני'

רבי יונתן אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. תימה לי והא רבי יונתן אית ליה דמשמע שניהן כאחד ומשמע אחד אחד בפני עצמו והכא משמע דאית ליה דווקא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו ונראה לי כיון דמשמע הכי ומשמע הכי ילמד סתום מן המפורש כי היכי דלפני ולפנים ובהיכל נותן מזה בעצמו ומזה בעצמו ה"ג לקרנות דכתיב מדם הפר ומדם השעיר משמע מזה בעצמו ומזה בעצמו והא נמי מיתרצא מאי דק"ל דמייתי בסמוך תניא לידן וכו' עד תלמוד לומר אחת ונתמעט כרבי יאשיה והיכי אתיא כרבי יאשיה והא לרבי יאשיה בלא אחת נמי סבירא לי' כמאן דכתיב בהדיא דדר' יונתן הוא אומר אין מערבין בשלמא הא דאמר רבי יאשיה דר' יונתן הוא אומר אין מערבין, אלא הא דאמר רבי יאשיה דר' יונתן חד אמר מערבין, וחד אמר אין מערבין. אלא הא דאמר רבי יאשיה דאמר מערבין, דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. דתניא אביו ואמו קילל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה כו'. פירי' כתיב איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו סמך הקללה לאב. עוד כתיב אביו ואמו קילל, חזר סמך הקללה לאם. ה) ש"מ כי אם זה מהן קלל חייב מפני שסמך הקללה לזו ולזו, אבל לא סמך הקללה לשניהם, הייתי אומר לעולם אינו חייב עד שיקלל שניהם, דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. ודחינן לעולם מתני' ר' יונתן היא, ואע"ג דבעי יחדו, שאני הכא דכיון דכתיב וכפר על קרנותיו אחת בשנה מדם הכפורים כמאן דכתיב יחדו דמי. ואקשינן ר' יונתן ולא ר' יאשיה, והא ר' יאשיה שמעינן ליה בהדיא דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. ומשנינן שאני הכא כיון דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר חלקינהו קרא. **תניא דלא כשעירי** ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהו מערבין דברי ר' יאשיה כו'. ופשוטה היא. עד כאן שייך לעמוד קודם.

הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם פשיטא לי דודאי מין במינו אינו חוצץ, מיהו דרך שירות בכך אי לא. ופשטנא מיהא ואת כל כלי השרת וגו', שני כלים בשירות אחת. אבל הניח סיב שהוא מעורבן דברי ר' יאשיה כו'. ופשוטה היא. עד כאן שייך לעמוד קודם.

הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם, כיון דמחלחל וירוד בקרקעית הכלי אינו חוצץ. אבל אם הוא קומץ שהוא סולת שאינו יורד פסול.

ה) ל"ל ש"מ כי אחו מהם שקבל מייב.

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיְיָ: שמות ל י
2. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וְכִפַּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא טז יח
3. וְלָקְחוּ אֵת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם בְּקֹדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמִכְסֵה עוֹר תַּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל הַמּוֹט: במדבר ד יב

גליון הש"ם

גמ' שאני רגל דלא מצי מבטל. עי' זבחים דף ק"י ע"א תוס' ד"ה מין במינו:

לעזי רש"י

אגוטי"ר. לשאוב.

מוסף רש"י

מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. אין מערבין דם הפר ושעיר לקרנות המזבח הפנימי, אלא נותן זה בעצמו וזה בעצמו (תמורה ה:).

מוסף תוספות

א. [ד]הא אית ליה לרבי יאשיה אע"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי. רמיו פרק. ב. שאין אחד מכל קרבנות השנה מכפר כפרה זו אלא זה בלבד. רש"י שבועות מ: ד"ה אמר. ג. ואין שייך כאן חציצה שכל הלולב חוץ מידו. תוס' סוכה ט, ד"ה דבעינא. ד. [ד]כשאוחז בגוף הדבר אלא שנותן דבר אחר בין ידו לאותו דבר לא חשיבה לקיחה. ריעב"ש. ה. הא כה"ג הויא לקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה, דליהוי חיצון בית יד לפנימי. תוס' זבחים כד. ד"ה הואיל. ו. דעתה אין מזרק החיצון כמו בית יד לפנימי. תוס' הרא"ש. דלא אמרינן לקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה אלא היכא דאי לאו ע"י דבר אחר היה הלולב נופל לארץ, אבל הכא מזרק בתוך מזרק, דל מהכא מזרק הריקן לא היה מזרק המלא נופל לארץ. רמיו פרק. ז. אלא דהאי דלא חשיב לקיחה ע"י ד"א אלא היכא שתופשו על ידי ד"א שעשאו בית יד לתופשו בו. תוס' הרא"ש. ח. שהוא לקיחה בעצמו של כהן. רש"י זבחים כד. ד"ה לא.

תוס' ישנים

לדף נז ע"א

הניחא לאמר דאמר חיכמנו ודבר אחר לא הוי היקש. כי הכא דבין כפר ובין בשעיר כתיב מעלה ומעה, אלא (שהמעיה) [שהמעין] לא (סבר) [כתיב] שם. וא"ת לדידיה נמי מי ניחא והא קאמר לעיל לא יאמר מעלה בפר דגמיר מעבלה בשעיר כו' והיכי הוה בדר אלמד בהיקש אין מחיר ומלמד בהיקש. וי"ל כי התלמוד לא חש להחיקיר כהך סוגיא ושיטת התלמוד דלעיל, אלא קמתמה פריך דלהאי תנא אמי שפיר האי לאיך תנא מאי איכא לאימר, ומסקינא מיתרצא שפיר. חזיר **פפנים בחד דיומנא נמר.** ופי' רש"י אי נמי פכיולא לן דפנים בהיקש אמר יכול לגמוד על הסיכול בצא אחת [מה] שכתוב בפירוש כגון אחת למעלה בשעיר ובצא למטה בפר ועמהם אלה [מה] שלמד בהיקש. וא"ע בכל דוכתא אמזכיר למד מן אלמד (למד) שלא יטמאו (עד) [אלמד על דרך זה] [ו]כגון פירוש זה (ו)פי' ר"ח כלומר הא דגמרינן בהיקש שיהא אחת למעלה ובצא למטה בפר ושעיר גמרינן מי' בהיקש אינה כן מתן כפנים. ויש פפרים דגרסי [מתן] ופנים בחד דיומנא בפר ושעיר מתמע כדפרישים. מ"ר. ה"נ **תניא נמי בפר פר העלם דבר של ציבור.** כי זו אינה מעבה. [ו]והיו **עליה בבמה ביפי דמים של פר העלם דבר של ציבור.** שבשר בשרובה בגדים דמתני לה בתו"כ [ויקרא], דיבורא דחטאות פרשתא ג, ז], אבל מה שבינו במגילה [ט, ב] אין בין פר כהן משיח לפרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות, הייני כגון שחטאת משיח עלמו שהוא עלמו ובגדים בגדים. ולא כפר' מיב"ל]. וחיו **עליה בבמה ביפי דמים של פר בו.** ופליג ר' אלעזר אחת קמא. וא"ת מאי קושיא דלמא אלא בחטאות עשו ומה ואם נגעו נגעו. וי"ל שסולן לא היו נוגעין בין אלא בחטאות עושה בין ועוד שבהכנים זרזיון הן. מ"ר. **שלא בכיורין.** שלא היו אחת למעלה ובצא למטה כסדר בר יוס הכפורים. אבל רש"י פירש גבי כסדרן דיום הכפורים כולן זו למטה מזו, ואין נראה דהא לא בעינן אלא אחת למעלה, אבל בשבע של מטה אין חילוק אם אין בסדרן אלא שיהו כולן למטה מן הראשונה, דכמנגדמא דלעיל לא מיירי אלא (שמלגרן) [שמלגרן] (אחת) בחתת גב ידו למעלה ובשבע גב ידו למעלה. וה"ר יוסף פי' אלא בסדרן (מנו) [מפני] שאלא היו אם אלא שבע. וא"ע (ו)אם היו בפר ובשעיר ע"ז שמוזה אז אבע ה) **נתערבו לו דמים בדמים.** פי' היינו [קודם] שחר מתנות שבהיכל דאי קודם מתנות בבפנים והא אמר עולא לקמן שעיר שאחתו קודם מתנות אבפר בפנים לא עשה ולא כלום, ומקמתמא לא פליג אלדעולא. **והתורה אמרה ובלה בכפר את הקדש בו.** ה"ר יוסף (ויכ) [ויהיכו] ס"ל שיחן אחים אם על קבן. וי"ל דמיירי בגון שנפסד דם הפר והבית אחר אלא אמיתי אלא ממקום שפסק כדאמרי ר' אלעזר ור' שמעון בפרקין, ואמרינן נמי לקמן דטעמא מעוס בכמיב מטאת אחת ולא שני מטוין. מ"ר. **והתנא רבי יאשיה.** ואחת מעמע לאפוקי דלא מיתמא אלרוך בהפסיק (ד)מעוס בכמיב מדם הפר ומדם השעיר אבל בעלמא אע"ג דלא כתיב ממלן דכתיב דמי. מין במינו חוצץ. וא"ת למה לה לקיחה על ידי דבר אחר [ד]שמה לקיחה, ואע"ג

ה) עי' לעיל טו. ויג: בלשון רש"י ז"ל ועיין ש"י.

עד א ממי' פ"ל מהל' פסולי מוקדשין הלכה כפ:
עה ב ממי' פ"ס מהל' ביאת מקדש הלכה ז סמג לאוין שט:
עו ג ד ממי' פ"ל מהל' פסולי מוקדשין הלכה כפ:

רבינו חננאל

דחייה הוא לא ליהוי דחוי. דתניא למעלה הוא אומר ואת דמו ישפוך. למטה הוא אומר ואת כל דמה ישפוך. תוספות שקיבל דמה בד' כוסות כו' ופשוטה היא. עירה דם הפר לתוך דם השעיר נתן את המלא בריקן. פי', עוד החזיר הדם מן המזרק המלא במזרק הריקן למה והלא כבר עירה דם הפר בדם השעיר כדי לערבו יפה יפה, ויצא להזות על קרנות מזבח הזהב. תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות. דאתמר ר' יאשיה ור' יונתן חד אמר מערבין, וחד אמר אין מערבין. תסתיים דר' יאשיה דאמר מערבין, דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. דתניא אביו ואמו קילל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה כו'. פירי' כתיב איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו סמך הקללה לאב. עוד כתיב אביו ואמו קילל, חזר סמך הקללה לאם. ה) ש"מ כי אם זה מהן קלל חייב מפני שסמך הקללה לזו ולזו, אבל לא סמך הקללה לשניהם, הייתי אומר לעולם אינו חייב עד שיקלל שניהם, דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. ודחינן לעולם מתני' ר' יונתן היא, ואע"ג דבעי יחדו, שאני הכא דכיון דכתיב וכפר על קרנותיו אחת בשנה מדם הכפורים כמאן דכתיב יחדו דמי. ואקשינן ר' יונתן ולא ר' יאשיה, והא ר' יאשיה שמעינן ליה בהדיא דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. ומשנינן שאני הכא כיון דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר חלקינהו קרא. **תניא דלא כשעירי** ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהו מערבין דברי ר' יאשיה כו'. ופשוטה היא. עד כאן שייך לעמוד קודם.

הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם פשיטא לי דודאי מין במינו אינו חוצץ, מיהו דרך שירות בכך אי לא. ופשטנא מיהא ואת כל כלי השרת וגו', שני כלים בשירות אחת. אבל הניח סיב שהוא מעורבן דברי ר' יאשיה כו'. ופשוטה היא. עד כאן שייך לעמוד קודם.

הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם, כיון דמחלחל וירוד בקרקעית הכלי אינו חוצץ. אבל אם הוא קומץ שהוא סולת שאינו יורד פסול.

תוס' ישנים (המשך)

בלה דם הפר בו'. משמע דלא קפיד אלא במה שמקדיש שעיר לפר, אבל כמה שעתן אל שניהם ביחד אינו מקפיד, וכן לקמן גבי נתן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר ונמנום קנא אמאי לא קפיד בהכי. **נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם פר.** ואע"ג (שמלות) [שמעוכב] דם השעיר [כ]אבי הזאות, בטל הוא ואינו מתכוון לזאות מדם השעיר ואפילו למתן דאמר מצות אין צריכות כוונה היינו כשהגיע זמנו, אבל כגון לא הגיע עדיין זמן הזאת דם השעיר. ותשוט בל תוסיף ליכא אלא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו דכתיב מדם הפר ומדם השעיר מקמתמא מזה בעצמו ומזה בעצמו והא נמי מיתרצא מאי דק"ל דמייתי בסמוך תניא לידן וכו' עד תלמוד לומר אחת ונתמעט כרבי יאשיה והיכי אתיא כרבי יאשיה והא לרבי יאשיה בלא אחת נמי סבירא לי' כמאן דכתיב בהדיא דדר' יונתן הוא אומר אין מערבין בשלמא הא דאמר רבי יאשיה דר' יונתן חד אמר מערבין, אלא הא דאמר רבי יאשיה דאמר מערבין, דאע"ג דלא כתיב יחדו דמי. דתניא אביו ואמו קילל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה כו'. פירי' כתיב איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו סמך הקללה לאב. עוד כתיב אביו ואמו קילל, חזר סמך הקללה לאם. ה) ש"מ כי אם זה מהן קלל חייב מפני שסמך הקללה לזו ולזו, אבל לא סמך הקללה לשניהם, הייתי אומר לעולם אינו חייב עד שיקלל שניהם, דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. ודחינן לעולם מתני' ר' יונתן היא, ואע"ג דבעי יחדו, שאני הכא דכיון דכתיב וכפר על קרנותיו אחת בשנה מדם הכפורים כמאן דכתיב יחדו דמי. ואקשינן ר' יונתן ולא ר' יאשיה, והא ר' יאשיה שמעינן ליה בהדיא דאע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי. ומשנינן שאני הכא כיון דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר חלקינהו קרא. **תניא דלא כשעירי** ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהו מערבין דברי ר' יאשיה כו'. ופשוטה היא. עד כאן שייך לעמוד קודם.

הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם פשיטא לי דודאי מין במינו אינו חוצץ, מיהו דרך שירות בכך אי לא. ופשטנא מיהא ואת כל כלי השרת וגו', שני כלים בשירות אחת. אבל הניח סיב שהוא מעורבן דברי ר' יאשיה כו'. ופשוטה היא. עד כאן שייך לעמוד קודם.

הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם, כיון דמחלחל וירוד בקרקעית הכלי אינו חוצץ. אבל אם הוא קומץ שהוא סולת שאינו יורד פסול.

ה) עי' לעיל טו. ויג: בלשון רש"י ז"ל ועיין ש"י.

מתני' [1]א ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח החדש התחיל מחטאת ויורד [2]מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחית [3]מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון [4]משם [3]היה גומר על מזבח הפנימי רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא [5]ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפנים שהיה נותן מלמעלה למטה הזה [6]ה על טהרו של מזבח שבע פעמים [7]ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון [8]ושל מזבח החיצון היה שופך אל יסוד דרומי [9]אלו ואלו [7]מתערבין [10]באמה ויוצאין לנחל קדרון [11]ונמכרין לגננין לזבל [12]ומועלין בהן:

גמ' תנו רבנן ויצא אל המזבח מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן תלמוד לומר ויצא אל המזבח היכן היה [2]לפנים מן המזבח תניא אידך לפני ה' מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר ושעיר של יום הכפורים שכהן עומד לפנים מן המזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן תלמוד לומר [2]מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' הא כיצד עומד חוץ למזבח ומזה: התחיל מחטא ויורד וכו': תנו רבנן התחיל מחטא ויורד מהיכן היה מתחיל מקרן מזרחית דרומית דרומית מערבית מערבית צפונית צפונית מזרחית דברי רבי עקיבא רבי יוסי הגלילי אומר מקרן מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחית מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל שם רבי עקיבא פוסק מקום שרבי עקיבא מתחיל שם רבי יוסי הגלילי פוסק דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא לא עביד מאי טעמא אמר שמואל דאמר קרא ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח ולרבי עקיבא נקיף דרך ימין לימא בדרמי בר יחזקאל קא מיפלגי דאמר רמי בר יחזקאל [13]ים שעשה שלמה [3]עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחוריהם ביתה הא למדת [14]שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח מר אית ליה דרמי בר יחזקאל ומר לית ליה דרמי בר יחזקאל לא דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל והכא בהא קא מיפלגי מר סבר לפינן פנים מחוץ ומר סבר לא לפינן פנים מחוץ ורבי עקיבא נהי דלא יליף פנים מחוץ אי בעי הכי נעביד אי בעי הכי נעביד אמר לך רבי עקיבא מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא דאמר ריש לקיש [15]אין מעבירין על המצות ואמאי לא עביד משום דכתיב ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח וכיון דיהיב בההוא קרן הדר אתי לההוא קרן דאיחייב למיתב ברישא ואי

קטרת הסמים [16] (אשר) לפני ה' ואין הכהן לפני ה' הכי גרסינן נמי להך גבי פר כהן משיח בת"כ. והכי פירושה דתרוויהו ויצא אל המזבח מה תלמוד לומר היה לו לכתוב וכפר על המזבח אשר לפני ה' מה ת"ל ויצא אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר כהן משיח ופר העדה שהכהן עומד חוץ למזבח כשהוא מזה אזהות שעל הפרוכת ואינו עומד בין המזבח לפרוכת כדקתני בהך אידך בריישא לקמן תלמוד לומר ויצא אל המזבח למדנו שעד עכשיו היה עומד בפנים מן המזבח תניא אידך גבי פר כהן משיח לפני ה' מה תלמוד לומר ליכתוב ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים יודע אני שהיא לפני ה' מה תלמוד לומר לפני ה' ואין כהן לפני ה' המזבח מפסיק בין הכהן לפרוכת בשעת מתן הקרנות וכשהזה על הפרוכת באותו מעמד עצמו היה שהרי לא נאמרה יציאה למדנו שהיה עומד חוץ למזבח ומזה ואם תאמר והלא לא כתיב אשר לפני ה' אלא לפני ה' ואיכא למימר דלמתניתה קאי והכהן לפני ה' אי אפשר לומר כן שהרי בפר העדה נאמר אשר לפני ה' ועל כרחין אמזבח קאי ובעובדא שניהן היה שוה: **מהיכן מתחיל מקרן מזרחית דרומית.** קסבר שתי פרוכת היו והחיצונה פרוסה מן הדרום כדתנן במתניתין [17] וכשיצא מבית קדשי הקדשים דרך הדרום הזה על הפרוכת וכשהגיע לו לו למזבח לדרומית מערבית שהיא ראשונה לו ושם לא היה נותן כדאמרינן לקמן דבעינן ויצא אל דנפיק מכוליה מזבח לפיכך יוצא למזרחית דרומית ומתחיל הא שמאל למערבית דרומית ולקמן פריך לקיף דרך ימין: **ר"י הגלילי אומר כו'.** סבר לה כרבי יוסי דמתני' [18] דאמר לא היתה שם אלא פרוכת אחת ופרופה מן הצפון וכשגמר מתנות פנים ויצא דרך הצפון פגע בצפונית מערבית דמזבח ושם לא נתן עד שיצא ובא לו למזרחית צפונית ונותן שם וחוזר לצפונית מערבית דרך ימין: **דכולי עלמא וכו'.** דהא ע"כ מן המערב הוא בא ובמערבה של מזבח פוגע תחילה: **לימא.** רבי עקיבא שמקיף לשמאל ורבי יוסי הגלילי המקיף לימין בדרמי בר יחזקאל קא מיפלגי: **עומד על שניים עשר בקר.** כיס של נחושת שעשה שלמה כתיב שלשה פונים [19] (כפון) וגו' (דה"ב ד) מקבל זה מונה והולך דרך ימין. המקיף את היס ובא מצפון למערב וממערב לדרום ומדרום למזרח דרך ימין מקיפה: **דרך ימין למזרח.** לא שייך למתני הכא למזרח אלא במס' זבחים דמייתי לה להא מתניתא על הכבש שהוא בדרום והעולה לו ופונה לימין למזרח הוא פונה ומגיע לריבוע ההיא גירסא נקיט לה בכולה הש"ס: ולי

טעמא מקיף דרך שמאל, נימא בדרמי בר יחזקאל פליגי דאמר ים שעשה שלמה היה עומד על י"ב בקר, שלשה פונים בצפון כו', הא למדת שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח, ר' יוסי הגלילי אית ליה דרמי בר יחזקאל ור' עקיבא לית ליה. ודחי לא כולי עלמא אית להו הא דרמי וכי אמר רמי בחדר. ר' יוסי הגלילי סבר ליפנין פנים מחוץ, ור' עקיבא סבר לא ליפנין פנים מחוץ. ומשני ר' עקיבא אמר לך מן הדין להוות בתחילה בקרן מערבית דרומית שבו פגע בתחילה בצאתו מן קדש הקדשים, ונתחייב להזות בו בריש לקיש דאמר אין מעבירין על המצות, ומאי טעמא לא מדי התם, דרחמנא אמר ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח והדר מדי. הילכך מדי ברישא בההוא קרן דנפיק ליה מכוליה מזבח, והוא דרומית מזרחית, והדר מדי בההוא קרן דאיחייב ביה ברישא וההוא קרן דרומית מערבית.

ח) נראה דל"ל ת"ל ויצא אל המזבח.

תוס' ישנים

כדפרש"י נעיל בליכה חטיפה. אי נמי מיירי בענין דלא הוי חטיפה. מ"כ. **מין בשאינו מינו חוצץ או אינו כו'.** וא"ת (לא אם בעיא) [מאי קא מיבעיא] ליה הא אפילו בעלמא ליכא מאן דפליג דמין בשאינו מינו אינו חוצץ. י"ל דהכא לא הוי אפילה לגמרי שהרם תלמודי דרך (פביב) [הסיב]. בקומין **פסול.** מימה לריב"ל למה הוצרך לומר בקומץ פסול פשיטא דאפילו בעלמא פריש דמין (כמינו מינו) [בשאינו מינו] חוצץ. י"ל דקולת נמי דק מאד ופעמים איצא דרך (כריכת) [הסיב] שאינו נדבק יפה זה בזה. ע"כ לעומת קודם היה **בחטאה.** רש"י פי' לשון ירידה (כמי חטאת) [כמו נוחת] (ו)עולה (ו)מתחטאת (ויורד דבכורות) [דמנחות פו, ב]. מיהו אם (דבכורות) נו, ב] פירש רש"י ל"ש וכן [מינו] מתחטאת לשון טיול כמו בן המתחטאת לפני אביו. (וה"ר) [והר"ר] פי' מתחטאת לשון חיטוי כמו ותחטאת (חת) [עלן] המזבח [שמות כט, לו], דהא רבי אליעזר דאמר במקומו עומד ומתחטא אית ליה דעל טולן הוה עוקר ממנה למעלה כו'. וא"כ לדידיה ודאי אינו לשון חיטוי דאיכל (קרקעות) [קרעות] המזבח קאי. **בכ' פינות שאתה פונה לא אלא דרך ימין.** ולהכי נקט מטבונו לנפון ואינו מתחיל במערב, לפי שיכלה אבטונו למזרח כדאמרינן כל פינות לא יהו אלא דרך ימין למזרח. **ה"נ מן דינא בההוא קרן דפגע ברישא עביד** וא"נ **מודינא**

עין משפט נר מצוה

עז א **ב** מיי' פ"ד מהל' עבודת יום"כ הלכה ב ופ"ה מהל' מעשה הקרבנות הלכה יד:

עח **ג** מיי' שם הלכה י:

עט **ד** מיי' פ"ד מהלכות עבודת יום"כ הלכה ב:

פ **ה** ו מיי' שם ופ"ג הלכה ה ו ופ"ה מהל' מעשה הקרבנות הלכה יא יב:

פא **ז** מיי' פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:

פב **ח** מיי' פ"ג מהלכות בית המקדש הלכה יא:

פג **ט** **י** מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה יא סמג עשין רי:

פד **כ** מיי' פ"ד מהלכות עבודת יום"כ הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ ויקרא טז יח
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְיָ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ ויקרא ד ז
3. עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פְנִים צָפוֹנָה וּשְׁלוֹשָׁה פְנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פְנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פְנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה וְכָל אֲחֹרֵיהֶם בָּיְתָה׃ דברי הימים ב ד ד

רבינו חננאל

ת"ר ויצא אל המזבח מה ת"ל א"ר נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת, יכול אף זה כן, ת"ל מ[16] אשר לפני ה', ואיכן היה לפנים מן המזבח, או אינו אלא במזבח החיצון, ת"ל אשר לפני ה', הנה מזבח הפנימי. מ"ר מזבח קטורת הסמים לפני ה' מה ת"ל, א"ר נחמיה לפי שמצינו בפרו של יום הכפורים שעומד לפנים מן המזבח ומזה על הפרוכת, יכול אף זה כן, ת"ל מזבח קטורת הסמים לפני ה', מזבח לפני ה' ולא כהן לפני ה', הא כיצד, עומד חוץ למזבח ומזה. ופשוטות הן לא כתבונם אלא שיש נוסחאות שלא כזה הענין ונסתנום מתורת כהני. **התחיל [מחטא] ויורד כו'.** ת"ר התחיל מחטא ויורד מ[ן]היכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, [מערבית] דרומית, דרומית מזרחית דברי ר' יוסי הגלילי. ר"ע אומר מקרן מזרחית דרומית, דרומית מערבית, מערבית צפונית צפונית מזרחית. מקום שר' יוסי הגלילי מתחיל בקרן מזרחית צפונית שם ר"ע גומר ומקום שר"ע מתחיל בקרן מזרחית דרומית שם ריה"ג גומר. תרוייהו את אלו עד דנפיק מכוליה מזבח, כדתניא ויצא אל המזבח עד שיצא את המזבח כו', מיהו ר' יוסי הגלילי בעי עד דנפיק אורכיה ופותיה דכוליה מזבח, הילכך כי נפיק כהן גדול מקדשי הקדשים, פגע תחילה בקרן מערבית דרומית, ונפיק מכוליה מזבח לאורכו עד דמטי בקרן דרומית מזרחית, ונפיק תוב לפותיה וימינו למזרח עד דמטי מזרחית צפונית ומדי עליה, ואזיל לימינו למזרח עד דמטי לקרן צפונית מערבית ומדי, וכן לקרן מערבית דרומית דדרומית מזרחית. ור"ע לא סבר דבעי למיסק אלא מארבו דכוליה מזבח ולא מרחבו, הילכך כי נפיק מקדש הקדשים פגע תחלה בקרן מערבית דרומית, ומן הדין הוה לאורויי עליה תחלה, דאין מעבירין על המצות, אלא כיון דכתיב ויצא אל המזבח בעי למיסק מכוליה מזבח ולאורויי עליה, הילכך נפיק ואזיל מערבית דרומית כוליה מזבח, עד דמטי בקרן מזרחית דרומית ומדי עליה.

מסורת הש"ס

ז) [גי' ירי' שם], ג) [עי' תוי"ט], ד) נעיל טו. [זבחים שם.], ד) פסחים כב. ע"ז מד., ה) [על שהיתה רחבה אמה וקלת]ת קב. רשב"ש פסחים קט: ד"ה היכין], ו) זבחים סב:, ז) [נעיל טו: ח: מה. סוטה טו: זבחים סב:], ח) נעיל נב. [וש"ע], ט) [לקמן נט.], י) [מהרי פרסה ג], כ) [לעיל נב:], ל) [לעיל נא:], מ) [ל"ל לפונה],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנו רבנן כו' ת"ל מזבח קטורת הסמים לפני ה' כל"ל ותיבת אשר נמחק:

מוסף רש"י

אלו ואלו. שירי דם חטאות הפנימיות הנשפכין על יסוד מערבי של מזבח החיצון ושירי דם חטאות החיצונות הנשפכין על יסוד דרומי, יוצאין מן היסוד לנקפה דרך שני נקבים קטנים ומתערבין באמה, סילון שהיה עובר בעזרה, ויוצאין לנחל קדרון. כמו לנחל איתן, עמק (פסחים כב.). **לזבל.** לגזל גנותיהן (ע"ז יד מד.). **ומועלין בהן.** לאו קרבן מעילה קאמר, דאין מעילה בדם קדשים, אלא אסור ליהנות מהן אלא כדמים (שם) כלומר אסור ליהנות מהן בגלא דמים מפני שהן של הקדש (פסחים כב.). **עד דנפיק מכוליה מזבח.** שעלה יעמוד בין המזבח לפרוכת בשעת מתנת המזבח אלא בין המזבח ולפתח ולגד המזבח (זבחים פב.). **אין מעבירין על המצות.** הפוגע במצוה לא יעבור ממנה ופקא לן במכילתא מושמרתם את המצות קרי ביה את המצוות, לא תמתין לה עד שתתמיך ותיקון (לעיל לג. וכעי"ז מגילה ו:).

רבינו חננאל (המשך)

והולך בקרן ומזה הקרן מערבית דרומית. וזהו טעם דר"ע מדמדי אקרן (דינא א') [שיצא] ליה חזור ומזה בההוא דאיחייב בה ברישא. ומתניתין שייכא בר' יוסי הגלילי וכו' אבל מזבח החיצון תנן וכבש היה לדרומו של מזבח, לפיכך כהן שעולה להזות כשעולה בכבש שהוא לדרום פונה על הסובב ומקיף בו וימינו למזרח, וכי פגע ברישא בקרן מזרחית דרומית פגע ומתחיל להזות עליו, ומהלך עוד וימינו למזרח, עד שמגיע לקרן מזרחית צפונית, ומזה אחריה (מזה) בקרן צפונית מערבית, ואחריה בקרן מערבית דרומית נמצא מקום שהתחיל במזבח החיצון והוא דרומית מזרחית, שם ר' יוסי הגלילי גומר במזבח הזהב. הניחא לר' יוסי הגלילי מקיף דרך ימין אלא לר' עקיבא מאי

ואי בעית אימא אי סבירא ליה דבר הקפה ברגל דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ והכא בהא קא מיפלגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר [א]הקפה ברגל ואי בעית אימא דב"ע הקפה ביד והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן וסבר ר' יוסי הגלילי הקפה ביד והא מדקתני סיפא ר' אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל [א] ואי בעית אימא [ב] בהא קא מיפלגי מר סבר סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון ומר סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי תניא אמר ר' ישמעאל שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש [ג] ראשון זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו זה נותן טעם לדבריו סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי: רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא: מתניתין מני ר' יהודה היא דתניא ר' מאיר אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון שנותן ממטה למעלה רבי יהודה אומר ר' אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא ניתווסן מאניה: הזה ממנו על טהרו של מזבח: מאי [ו]טהרו אמר רבה בר רב שילא פלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגיה דיומא מיתיבי [ז]כשהוא מזה אינו מזה לא ע"ג האפר ולא ע"ג הגחלים [ח]אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה אלא אמר רבה בר רב שילא על גליוה דמזבח כדכתיב [1]ובעצם השמים לטוהר תניא חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר [2]בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפלגי מר סבר [ט]פיתחא בדרום קאי ומר סבר [י]פיתחא בצפון קאי דב"ע מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו מאי טעמא אמר קרא [2]וטהרו וקדשו מקום שקדשו שם טיהרו: שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: דאמר קרא [3]ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק בההוא פגע ברישא: ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומית: [כ]ת"ר [4]יסוד המזבח זה יסוד דרומית אתה אומר יסוד דרומית או אינו אלא יסוד מערבית אמרת ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו ואי זה זה יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו ואי זה זה יסוד דרומי תניא ר' ישמעאל אומר זה זה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא ר' ישמעאל קסבר ילמד סתום ממפורש אלא ר' שמעון בן יוחאי מאי טעמא אמר רב אשי קסבר פתחא בדרום קאי תנא דבי רבי ישמעאל בדבי רבי שמעון בן יוחאי זה וזה יסוד דרומית וסימניך משכוה גברי לגברא: אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו': תנו רבנן [כא]מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור' שמעון וחכ"א [כב]אין מועלין בהן עד דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. ולא גרסינן בההוא פגע ביה ברישא [א] ולעיל בפרק אמר להם הממונה [ב] (דף נג.) פי' אין מעבירין על המצות גרסינן: **משכוה גברי לגברא. בפ' איזהו מקומן (זבחים דף נג.) אימא גמי וגרס רש"י סתם זה וזה יסוד מערבי וסימנו משכוה גברי לגברא ומפרש רש"י וזה לשונו תלמידי רבי ישמעאל שהן רבים משכו את ר"ש בן יוחי לומר כדבריהם ולא נהירא לר"י דבפרק בתרא דזבחים (דף קיט:) פליגי גמי רבי ישמעאל ור"ש בקרא דאל המנוחה ואל הנסלה דר' ישמעאל אומר זו וזו שילה ור' שמעון אומר זו וזו ירושלים תנא דבי ר' ישמעאל בדבי רבי שמעון זו וזו ירושלים וסימנו משכיהו גברא לגברי ומפרש רש"י ר' שמעון בן יוחי שהוא יחידי משך את תלמידי ר' ישמעאל להיות דברי רבם והשתא קשה מדא אין זה סימן דאדרבה דרך הוא שרבים מתגברין ומושכין את היחיד וא"כ אתי למיטעי ולומר איפכא גברי לגברא א"כ מה סימן הוא ועוד דהא בשיזהו מקומן הוי איפכא גברי לגברא א"כ אתי למיטעי [ג] ע"כ נראה כמו שפרש"י כאן זה וזה יסוד דרומית מיהו ה"ג משכו גברי לגברא פירוש ר"ש בן יוחי שהוכיח שמו ושם אביו משך תלמידי רבי ישמעאל שהוכיח שמו ולא שם אביו לומר כדבריו [ד] וה"ג גמי בפרק בתרא דזבחים (ג"ז שם) וכן פי' בערוך בערך משך ואפילו אי גרסינן בתרוייהו גברא לגברי כגירסת רש"י דהתם נראה דלא קשה מה שהקשיתי הא אתי למיטעי ולהפך הסי' ולומר גברי לגברא די"ל דזה היה ידוע שרבי שמעון האריך ימים אחר רבי ישמעאל ותלמידי רבי ישמעאל משכו ללמוד לפניו אחר פטירת רבם ואורחא דמילתא הוא כל המשך אחר חבירו לביתו בין שהם רבים בין שהוא יחיד יש לו לומר כדברי מי שהוא נמשך אללו:

עד

דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. ולא גרסינן בההוא פגע ביה ברישא [א] ולעיל בפרק אמר להם הממונה [ב] (דף נג.) פי' אין מעבירין על המצות גרסינן: **משכוה גברי לגברא.** בפ' איזהו מקומן (זבחים דף נג.) אימא גמי וגרס רש"י סתם זה וזה יסוד מערבי וסימנו משכוה גברי לגברא ומפרש רש"י וזה לשונו תלמידי רבי ישמעאל שהן רבים משכו את ר"ש בן יוחי לומר כדבריהם ולא נהירא לר"י דבפרק בתרא דזבחים (דף קיט:) פליגי גמי רבי ישמעאל ור"ש בקרא דאל המנוחה ואל הנסלה דר' ישמעאל אומר זו וזו שילה ור' שמעון אומר זו וזו ירושלים תנא דבי ר' ישמעאל בדבי רבי שמעון זו וזו ירושלים וסימנו משכיהו גברא לגברי ומפרש רש"י ר' שמעון בן יוחי שהוא יחידי משך את תלמידי ר' ישמעאל להיות דברי רבם והשתא קשה מדא אין זה סימן דאדרבה דרך הוא שרבים מתגברין ומושכין את היחיד וא"כ אתי למיטעי ולומר איפכא גברי לגברא א"כ מה סימן הוא ועוד דהא בשיזהו מקומן הוי איפכא גברי לגברא א"כ אתי למיטעי [ג] ע"כ נראה כמו שפרש"י כאן זה וזה יסוד דרומית מיהו ה"ג משכו גברי לגברא פירוש ר"ש בן יוחי שהוכיח שמו ושם אביו משך תלמידי רבי ישמעאל שהוכיח שמו ולא שם אביו לומר כדבריו [ד] וה"ג גמי בפרק בתרא דזבחים (ג"ז שם) וכן פי' בערוך בערך משך ואפילו אי גרסינן בתרוייהו גברא לגברי כגירסת רש"י דהתם נראה דלא קשה מה שהקשיתי הא אתי למיטעי ולהפך הסי' ולומר גברי לגברא די"ל דזה היה ידוע שרבי שמעון האריך ימים אחר רבי ישמעאל ותלמידי רבי ישמעאל משכו ללמוד לפניו אחר פטירת רבם ואורחא דמילתא הוא כל המשך אחר חבירו לביתו בין שהם רבים בין שהוא יחיד יש לו לומר כדברי מי שהוא נמשך אללו:

עד

תנא דבי רבי ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחי זה וזה יסוד דרומי. בגיה מדרשו של ר"ש בן יוחי היו שונין משנת רבי ישמעאל וגורסין בה זה וזה יסוד דרומי חזר בו רבי ישמעאל: **וסימניך משכוה גברי לגברא:** אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו': **תנו רבנן** [כא]מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור' שמעון וחכ"א [כב]אין מועלין בהן עד **דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד.** תנא דבי רבי ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחי זה וזה יסוד דרומי: **תנא דבי רבי ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחי זה וזה יסוד דרומי.** בגיה מדרשו של ר"ש בן יוחי היו שונין משנת רבי ישמעאל וגורסין בה זה וזה יסוד דרומי חזר בו רבי ישמעאל: **וסימנך משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' שמעון משכו את ר' ישמעאל לומר כדבריהן: **אלא** תמעה לומר זה וזה יסוד מערבי היו שונין: **משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' שמעון משכו את ר' ישמעאל לומר כדבריהן: **אלא**

ואי בעית אימא אי סבירא ליה דבר הקפה ברגל דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ והכא בהא קא מיפלגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר [א]הקפה ברגל ואי בעית אימא דב"ע הקפה ביד והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן וסבר ר' יוסי הגלילי הקפה ביד והא מדקתני סיפא ר' אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל [א] ואי בעית אימא [ב] בהא קא מיפלגי מר סבר סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון ומר סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי תניא אמר ר' ישמעאל שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש [ג] ראשון זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו זה נותן טעם לדבריו סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי: רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא: מתניתין מני ר' יהודה היא דתניא ר' מאיר אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון שנותן ממטה למעלה רבי יהודה אומר ר' אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא ניתווסן מאניה: הזה ממנו על טהרו של מזבח: מאי [ו]טהרו אמר רבה בר רב שילא פלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגיה דיומא מיתיבי [ז]כשהוא מזה אינו מזה לא ע"ג האפר ולא ע"ג הגחלים [ח]אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה אלא אמר רבה בר רב שילא על גליוה דמזבח כדכתיב [1]ובעצם השמים לטוהר תניא חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר [2]בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפלגי מר סבר [ט]פיתחא בדרום קאי ומר סבר [י]פיתחא בצפון קאי דב"ע מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו מאי טעמא אמר קרא [2]וטהרו וקדשו מקום שקדשו שם טיהרו: שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: דאמר קרא [3]ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק בההוא פגע ברישא: ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומית: [כ]ת"ר [4]יסוד המזבח זה יסוד דרומית אתה אומר יסוד דרומית או אינו אלא יסוד מערבית אמרת ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל בסמוך לו ואי זה זה יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו ואי זה זה יסוד דרומי תניא ר' ישמעאל אומר זה זה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא ר' ישמעאל קסבר ילמד סתום ממפורש אלא ר' שמעון בן יוחאי מאי טעמא אמר רב אשי קסבר פתחא בדרום קאי תנא דבי רבי ישמעאל בדבי רבי שמעון בן יוחאי זה וזה יסוד דרומית וסימניך משכוה גברי לגברא: אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו': תנו רבנן [כא]מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור' שמעון וחכ"א [כב]אין מועלין בהן עד

מסורת הש"ס

א) זבחים לח: לעיל טו., ב) [מוספ' פ"ג ה"ב], ג) [לעיל נג.]; ד) [שם], ה) זבחים נג., ו) זבחים מו. מעילה יא., ז) [ויקרא דבורא דחובא פרשה ג],

תורה אור השלם

1. וּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר: שמות כד י
2. וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז יט
3. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְיָ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד ז
4. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד ל

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ואי בעית אימא) תל"מ: [ב] שם בסא ג"ל וכנ"ל: [ג] שם (לאמון) תז"מ (וע' מ"י):

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

מוסף תוספות

א. דמגופיה דקרא נפיק ליה, דיסוד מערבי הוא כנגד פתח אהל מועד, ואי הוה גרסינן ליה הוה משמע דעמע דאין מעבירין על המצוות. תוס' הרא"ש. ב. גבי דישון מזבח פנימי והמנורה [ד"אמר דישון מזבח קודם משום דאין מעבירין. תוס' זבחים נא. ד"ה אמר. ג. כיון דפנמים גברי לגברא ופעמים גברא לגברי ואין לנו היכר והכרח באיזה מהם היה גברא לגברי ובאיזו היה גברי לגברא. רעב"ש. ד. רבי שמעון בן יוחי קרי גברי לפי שנזכר שמו ושם אביו ור' ישמעאל שהוא יחידי קרי גברא. תוס' זבחים נג: ד"ה ומיימן.

תוס' ישנים

מר סבר ילפינן יד מרגל. הקשה ה"ר יוסף מגא לן דילפינן יד מרגל דילמא לעולם לא ילפי ועמעמא משום דאית ליה לרבי יוסי הגלילי כי' יוסי דאמר פתחא נלפון קאי כדפיה רש"י לעיל, וא"כ על כרחיה מקיף דרך ימין דמן דינא בההוא קרן פגע ברישא, ועוד הקשה דמתני' קבא לעיל אלעונה פרוסה מן הדרום, וא"כ איך טהל לומר טעם מצמתיו דסבר' כר' יוסי הגלילי דיין שנפרש טעמו דפתחא נלפון קאי, וכי נלעכך לומר דסתמא דר משנה הכא כר' יוסי (הגלילי) [ולא במתני'] לעיל, ועוד קשה לרבינו מאיר מאי שנא דבגי מנגיא ור' יוסי מפרש לקמן בשמעתא דפליגי בהן אי פתחא בדרום קאי אי נלפון וגבי ר' עקיבא ור' יוסי הגלילי דפליגי נמי בהכי לא מפרש ליה. על כן נראה לרבינו שפיטו לר' יוסי הגלילי פתחא בדרום קאי ומשמע ליה וא"ל אל המזבח עד שיגא ויעמוד במזרחו של מזבח דאז נפק לגמרי מכולי מזבח ומשום דדרך ימין נריך להקיף מתחיל בקרן נפונית שבשיגא כל גופו חוץ למזבח ועומד במזרח ופניו למערב מכולי מזבח ומשום דדרך ימין נריך לקרן נפונית דרומית הוי דרך שמאל, והא דקתמר לקמן טעמא דר' יוסי משום דפתחא נלפון קאי סייגו אותו שמעמיה בתמני' דאמר בהדיא הכי, אבל אי לא דאמר דשמעמיה בתמנה דאמר הכי לא סייגו אותו לומר אלא כמו שפירשתי לר' יוסי הגלילי, אבל הא דשמעמיה בהדיא ניחא ליה לפרושי דלא פליג ר' יוסי אדר' עקיבא דמילף פנים מחוץ ומחוץ דמרגל. מ"ר. **שני כהנים גדולים שנשתיירו בו'.** קשיא לי דהא בפ"ק דתמורה [טו, ב] אמרינן כי מימות משה ועד שמת יוסף בן יועזר לא היתה מתלוקת בישראל, והא דאיתא בסוף שניה (דאיכא לד) לבא דאיתו הכא משמע דאיתיבו בה ממקדש ראשון לא מקפה ביה לו בנגא, והייטו נמי (לו) פלוגתא דר' עקיבא ור' יוסי הגלילי. ושמא אם היו בתון למניין (אין) [היו] יכולין להסמיכו על האמת. אי נמי אי עבד הכי עבד אי עבד [הכי] עבד לר' ישמעאל. וכן מלאתי בירושלמי (פ"ב ה"ו) דלר' ישמעאל לא פליגי. **אינו מזה על האפר.** בירושלמי [שם] מפיק ליה מן הזה עליו ולא על אמרו. **וכי נפיק בההוא פגע ברישא.** מימה אמתי לריך לאי טעמא דבקרא כתיב בהדיא אל פתח אהל מועד והייטו כלפי מערב בפתח הסיכל, ועוד מאי דקאמר לקמן אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו, מיפוק לי דבההוא מקום פגע ברישא ולמה לי למילף מליאתו מן ההיכל. **אלו ואלו מתערבין באמה בו'.** דלמפרש במסכת מידות [פ"ג מ"ל] דקתני התם דיסוד הוא מהלך מן הכבש קאי ומשמע דלא מן הכבש עד שיגא ויעמוד במזרחו של מזבח דאז נפק לגמרי מכולי מזבח ומשום דדרך ימין נריך להקיף מתחיל בקרן נפונית דרומית הוי דרך שמאל, והא דקתמר לקמן טעמא דר' יוסי משום דפתחא נלפון קאי סייגו אותו שמעמיה בתמני' דאמר בהדיא הכי, אבל אי לא דאמר דשמעמיה בתמנה דאמר הכי לא סייגו אותו לומר אלא כמו שפירשתי לר' יוסי הגלילי, אבל הא דשמעמיה בהדיא ניחא ליה לפרושי דלא פליג ר' יוסי אדר' עקיבא דמילף פנים מחוץ ומחוץ דמרגל. מ"ר. **שני כהנים גדולים שנשתיירו בו'.** קשיא לי דהא בפ"ק דתמורה [טו, ב] אמרינן כי מימות משה ועד שמת יוסף בן יועזר לא היתה מתלוקת בישראל, והא דאיתא בסוף שניה (דאיכא לד) לבא דאיתו הכא משמע דאיתיבו בה ממקדש ראשון לא מקפה ביה לו בנגא, והייטו נמי (לו) פלוגתא דר' עקיבא ור' יוסי הגלילי. ושמא אם היו בתון למניין (אין) [היו] יכולין להסמיכו על האמת. אי נמי אי עבד הכי עבד אי עבד [הכי] עבד לר' ישמעאל. וכן מלאתי בירושלמי (פ"ב ה"ו) דלר' ישמעאל לא פליגי. **אינו מזה על האפר.** בירושלמי [שם] מפיק ליה מן הזה עליו ולא על אמרו. **וכי נפיק בההוא פגע ברישא.** מימה אמתי לריך לאי טעמא דבקרא כתיב בהדיא אל פתח אהל מועד והייטו כלפי מערב בפתח הסיכל, ועוד מאי דקאמר לקמן אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו, מיפוק לי דבההוא מקום פגע ברישא ולמה לי למילף מליאתו מן ההיכל. **אלו ואלו מתערבין באמה בו'.** דלמפרש במסכת מידות [פ"ג מ"ל] דקתני התם דיסוד הוא מהלך מן הכבש בסמוך לו

עין משפט נר מצוה

פה א ב ג מיי' פ"ד מהל' עבודת יום"כ הל' כ: **פו** ד מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא:

רבינו חננאל

איבעית אימא אי סבירא לן דהקפה במזבח הפנימי ברגל הוא ילפינן פנים מחוץ, והכא בהא פליגי, ר' יוסי הגלילי סבר הקפה ברגל ור' עקיבא סבר הקפה ביד. ואיבעית אימא כולי עלמא הקפה ביד, ונדחה, דליכא למימר דר' יוסי הגלילי סבר הקפה ביד, דהא מתניתין לר' יוסי הגלילי היא. וקתני סיפא ר' אלעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא. כלומר, בידו היה מקיף ולא ברגל, מכלל דתנא קמא דהוא ר' יוסי הגלילי סבר הקפה ברגל, דאם כן הוה ליה למימר ר' אלעזר מאי אתא לאשמועינן היינו תנא [קמא] אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא, והוא [ד]ריה"ג סובר הקפה ברגל ור' עקיבא סבר הקפה ביד. איבעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל כולי עלמא ילפינן פנים מחוץ, והכא בהא פליגי ר' יוסי הגלילי סבר דמזבח הפנימי בעינן דרך ימין כסביב דמזבח החיצון. ור"ע סבר סביב דמזבח הפנימי במקום חדא דקרן מזבח החיצון קאי כולו מזבח הפנימי אמה הוא וקרן מזבח החיצון אמה. **תניא** שני כהנים נשתיירו ששימשו במקדש ראשון אחד אומר בידי היקפתי ואחד אומר ברגלי היקפתי. כלומר, איזע קרי באחד מהן ונכנס השיני ושימש תחתיו, ונשתיירו שניהם. ר' **אלעזר אומר במקומו היה** עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו שנותן ממעלה למטה. מתניתין מני ר' יהודה היא, דתניא ר' יהודה אומר, ר' אלעזר אומר על כולן הוא נותן ממטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש, שנותן ממעלה למטה, כי היכי דלא נתווסן מאניה, כלומר אם יזה ממטה למעלה חיישינן שמא יפול הדם על בגדיו ויטנפו כליו. **הזה** על **טהרו** של **מזבח** ז' **פעמים** כו' אתיגן לאוקומיה פלגא דמזבח ונדחיה, ואוקמינא גליוה דמזבח. וכיון שהעמדנו טהרו של מזבח גילויו, כלומר אינו מזה על גבי הגחלים ולא על גבי אפר, אלא חותה אילו ואילו ומגלה גוף המזבח ומזה על הזהב עצמו. **ובאיזה** המקום במזבח מזה. תניא ר' חנניא אומר בצד דרומו היה מזה ר' יוסי אומר בצפונו, ולדברי הכל הקפה ביד ולא ילפינן הקפה מרגל. ור' חנניא סבר פתחא בדרום קאי ומתיכא דנפיק התם מדי. ור' יוסי סבר פתחא בצפון קאי כו'. ודכולי עלמא מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב ברישא מאי טעמא אמר שמואל **דאמר קרא וטהרו וקדשו** במקום שמקדשו שם וטהרו. **שירי הדם היה שופך אל יסוד מערבי.** דקיימא לן אין מעבירין על המצות, וכי נפיק מן ההיכל ביסוד מערבי פגע ברישא. ושל מזבח החיצון ביסוד דרומי, כדתנן שהכבש היה לדרומו של מזבח. וכי נחית מן הכבש ליסוד דרומי

אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. תנא דבי רבי ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחי זה וזה יסוד דרומי. בגיה מדרשו של ר"ש בן יוחי היו שונין משנת רבי ישמעאל וגורסין בה זה וזה יסוד דרומי חזר בו רבי ישמעאל: **וסימנך משכוה גברי לגברא.** אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו': **תנו רבנן** [כא]מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור' שמעון וחכ"א [כב]אין מועלין בהן עד **דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד.** תנא דבי רבי ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחי זה וזה יסוד דרומי: **תנא דבי רבי ישמעאל בדבי ר' שמעון בן יוחי זה וזה יסוד דרומי.** בגיה מדרשו של ר"ש בן יוחי היו שונין משנת רבי ישמעאל וגורסין בה זה וזה יסוד דרומי חזר בו רבי ישמעאל: **וסימנך משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' שמעון משכו את ר' ישמעאל לומר כדבריהן: **אלא** תמעה לומר זה וזה יסוד מערבי היו שונין: **משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' שמעון משכו את ר' ישמעאל לומר כדבריהן: **אלא**

פגע ברישא פי', הא דאמר מפורש הוא דם הפר שנשפך ביסוד מערבי, שנאמר ואת כל הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. הנה מפורש ביסוד המזבח שהוא כנגד פתח אהל מועד והוא יסוד מערבי של מזבח החיצון. וסתום הוא דם העולה ושאר הזבחים שעל מזבח החיצון שנאמר בהם ואת כל הדם ישפוך אל יסוד המזבח סתם, ולפיכך אמר ר' ישמעאל זה מפורש הוא סתום ילמד סתום מן המפורש. ור' שמעון בן יוחי אמר כוליה מזבח בצפון קאי שנמצא יסוד דרומי הוא המכוון כנגד פתח אהל מועד, כי כל המזבח בצפון, וכשיוצא מפתח אוהל מועד כנגדו, דרום המזבח אינו מגיע למערבו אלא אם כן הופך פניו לצדדין, מזרח ההיכל לימינו ומערב המזבח לשמאלו. דבי ר' ישמעאל הם חכמים הרבה, ור' שמעון בן יוחי איש אחד, ומשכוה גברי לגברא ושנו הכל כר' ישמעאל זה וזה יסוד מערבי. אילו ואילו מתערבין באמה. כלומר, כל הדמים מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל הנהנה מהן בלא פדיון מועלין בהן, חייבין קרבן מעילה.

ת"ר מועלין בדמים דברי ר' מאיר ור' שמעון, וחכמים אומרים אין מועלין.